

יצירת קשר שירות לקוחות

שער | חיפוש | חדשות | מאמרים | פסיקה | חקיקה | כתבי טענות | טפסים | ספרות

בתאריך: 30/07/2008

בית דין אזרחי לעבודה ת"א - יפו

ע"ב 8910/01

<p>1. כב' השופט/ת אהובה עציון</p> <p>1. פנחס חוזק סוכנות לביטוח בע"מ</p> <p>- נגד -</p> <p>1. יוסי כהן
2. סער סמילה
3. בן אבו איתן</p> <p>1. עו"ד רם דורון</p> <p>1. עו"ד שחר ולנר ועו"ד אמיר אלטשולר</p>	בפני: תובעים: נתבעים: ב"כ תובעים: ב"כ נתבעים:

פסק-דין

התביעה שבכותרת עניינה גזל נטען של לקוחות על ידי עובדיה לשעבר של התובעת והפרת חובותיהם החוזיות כלפיה, כעובדים.

בתביעה שלפנינו מבקשת פנחס חוזק, סוכנות לביטוח חיים בע"מ (להלן: "התובעת" וגם: "הסוכנות") לחייב את הנתבעים, יוסי כהן, סער סמילה ובן אבו איתן (להלן גם: "הנתבעים") מי שהיו עובדיה לשעבר, לשלם לה את הפיצוי המוסכם לו התחייבו בהסכם העסקתם בשל הפרה לטענתה של תניות חוזיות הקשורות בשמירת סודיות ואי תחרות. כמו כן עותרת התובעת לתשלום דמי הודעה מוקדמת, חובות שלטענתה נותרו התובעים חייבים לה בשל תקופת העסקתם בה, וכן עבור נזקים כלכליים שנגרמו לה, לטענתה, בשל מעשיהם.

מנגד, לפנינו תביעה נגדית של הנתבעים אשר תובעים מהסוכנות תשלום תמורת הודעה מוקדמת, כאשר הנתבע 1 תובע גם פיצוי פיסורין עבור תקופת העסקתו.

השאלה העיקרית המתעוררת בתיק זה הינה האם פעילותם הנטענת של הנתבעים הינה בגדר הפרת התחייבותם החוזית לאיסור תחרות ושמירה על סודיות או האם היא מהווה הפרה של החובה לנהוג בתום לב כלפי המעסיק.

הצדדים להליך והרקע לו

1. התובעת הינה סוכנות לביטוח העוסקת בעיקר בשיווק ומכירה של פוליסות לביטוחי בריאות וחיים.
2. הנתבעים הועסקו ע"י התובעת כמשווקי פוליסות ומספקי שירות ללקוחות התובעת. תפקידם של הנתבעים הוגדר בסעיפים 2,3 להסכמי העבודה שנערכו עימם: "שיווק פוליסות ושירות ללקוחות הסוכנות".
3. הנתבעים הוכשרו לעבודתם זו בקורס לביטוח חיים ובריאות שערכה הסוכנות. הקורס הכשיר את הנתבעים, שהיו חסרי רקע בתחום הביטוח, והנתבעים התחייבו לשלם לסוכנות את עלות הקורס אם יפסיקו את עבודתם בסוכנות בתוך השנה הראשונה (ר' סעיף 4 להסכמי העבודה).
4. שכרם של הנתבעים נקבע בסעיף 8 להסכם ועמד על סך של 1,500 ש"ח ברוטו בשנה הראשונה.

להעסקתם ולאחר מכן עלה לסך של 2,000 ש"ח ברוטו. לשכר יסוד זה נוספו עמלות בהתאם לקבוע בסעיף 8.6 להסכם. בנוסף, במסגרת תנאי העסקתם של הנתבעים בסוכנות, נקבע כי הם זכאים לביטוח מנהלים, טלפון נייד ורכב לצורך מילוי תפקידם.

5. במסגרת תפקידם פנו הנתבעים לאנשים לשכנעם לרכוש פוליסות ביטוח חיים ובריאות באמצעות הסוכנות, כאשר לצורך ביצוע תפקידם קיבלו הנתבעים מהסוכנות רשימה של אנשים ופעלו במסגרת אותה רשימה. הסוכנות היא זו שקבעה עבור הנתבעים את הפגישות. כמו כן, הועברו לנתבעים רשימות של לקוחות, אשר התקבלו בעקבות פרסום בטליזיה המסחרית בתמורה לתשלום ובעקבות פרסום נרחב שעשתה התובעת. עיקר עבודתם של הנתבעים הייתה במכירת פוליסות ללקוחות שהופנו ע"י הטלמרקטינג לפי חתכים וקריטריונים ולפי מאגר לקוחותיה של התובעת.

6. ביום 26.12.99 נחתם עם הנתבע 1, יוסי כהן, הסכם העבודה, נספח א' לתצהיר התובעת, שתוקפו הוא מיום 1.1.00 ועד ליום 30.6.03. ביום 10.9.01 התפטר נתבע 1, כאשר לטענת התובעת, עשה כן ללא מתן הודעה מוקדמת ותוך הודעה כי הוא אינו מתכוון להמשיך ולעסוק בתחום הביטוח אלא להצטרף לגיוס להקמת גדר ביטחון בצפון הארץ, ותוך שהוא מצייין כי ייתכן שהוא יאלץ לעבור לגור עם משפחתו בצפון. את התפטרותו ליווה מר כהן במכתב פיטורין מיום 10.9.01.

בהקשר לנתבע 1 טוענת התובעת כי הוא פנה ל 11 מלקוחותיה תוך ביטול הפוליסה שלהם בסוכנות. ואלו הלקוחות: רמי בנבנישתי, אלונה קליין, פבלוב הדסה, צבי פיגנזון, מגדסי אתי, עודד מזרחי, נופר יחיאל, גיא יחיאל, ג'ואנה יחיאל, יחיאל אדם לדרי אריק ודרי רחל.

7. ביום 21.11.00 נחתם עם הנתבע 2, סער סמילה, הסכם עבודה בתוקף מיום 20.12.00 ועד ליום 31.6.04, נספח ב' לתצהיר התובעת. ביום 10.9.01 התפטר הנתבע ללא כל הודעה מוקדמת ותוך הודעה כי אינו מתכוון לעסוק בתחום. גם את התפטרותו ליווה מכתב התפטרות שניתן ביום ההתפטרות.

בקשר לנתבע 2 טוענת התובעת כי הוא פנה אל גב' אלבג יהודית, אשר שלחה הודעת ביטול למנורה חברה לביטוח בע"מ, בשל פנייתו של סמילה אליה.

8. ביום 14.12.00 נחתם עם הנתבע 3, איתן בן אבו, הסכם עבודה בתוקף מ 26.12.00 ועד ליום 31.6.04. ביום 10.9.01 התפטר הנתבע, ללא הודעה מוקדמת ותוך הודעה כי אינו מתכוון להמשיך לעסוק בתחום.

בקשר לנתבע 3 טוענת התובעת כי אף הוא פנה אל גב' אלבג יהודית ובעקבות פנייתו זו ביטלה הלקוחה את הפוליסה שהייתה לה אצל הסוכנות. בנוסף, במסגרת הליך הביזיון שהתקיים במסגרת הליך זה, טוענת התובעת כי הוכח כי בן אבו פנה אל הלקוחות לבבי אליעזר וברקן קוריל וערך להם ביטוחים חדשים.

9. טענתה הכללית של התובעת היא כי עוד טרם התפטרותם רקחו יחד הנתבעים את עתידם העסקי במסגרת סוכנות הביטוח ד.נ.ר, אשר הייתה אף היא נתבעת בתיק, עד למועד מחיקתה. לטענת התובעת הוכיחה כי הנתבעים פנו יחד לעסק משותף עוד באוגוסט ובזמן העסקתם בתובעת. כך, פנו לחברות הביטוח וכתרו עימם הסכמים בכתב וכן כתרו הסכם בע"פ עם חברת ד.נ.ר, להפעלת עסק של מכירת פוליסות ביטוח חיים. שיטת העבודה של הנתבעים הייתה כזו בה פנו ללקוחות התובעת, ביטלו להם את חוזה הביטוח והחליפו אותם בחוזה ביטוח חדשים, תוך שהם נהנים מעמלת סוכן בעקבות החלפת הפוליסה הישנה בחדשה.

10. בחוזה העבודה התחייבו הנתבעים כלפי התובעת כי ישמרו על הסודיות בכל הקשור לעסקיה, לרבות שיטות העבודה, רשימת הלקוחות, פלחי שוק וקבוצות מטרה אליהן פנתה התובעת. כמו כן התחייבו שלא לפגוע במוניטין של התובעת ו/או במאגר לקוחותיה (ר' סעיף 16 להסכמים). כן התחייבו הנתבעים כי במשך שנתיים מיום סיום עבודתם לא יבואו בכל קשר עבודה ומסחר עם לקוחות התובעת, סוכני ביטוח של התובעת ועובדים של התובעת (ר' סעיף 17 להסכמים).

11. הוסכם עם הנתבעים כי הפרה של ההתחייבות לשמירה על סודיות תזכה את התובעת בפיצויים של 50,000 דולר ארה"ב, והפרת ההתחייבות לאי תחרות תזכה את התובעת בפיצויים של 50,000 דולר ארה"ב (לא נרחיב לגבי פיצוי מוסכם שהוסכם לגבי הפרת תניות אחרות, כיוון שממילא התובעת לא תבעה בגינם).

12. לטענת התובעת, המגבלות שהוטלו על הנתבעים בהסכם נועדו בנוסף להבטחת מקורות פרנסתה, גם ליצור איזון והוגנות ביחס להוצאות הרבות שהסוכנות הוציאה על הכשרתם של הסוכנים העובדים אצלה (במהלך הכשרה של שנה הכוללת קורס, ליווי ותמיכה מקצועיים, השתלמויות וכו').

טענות הצדדים

טענות הסוכנות הן בתמצית כדלקמן -

13. 13. בניגוד גמור להתחייבותם של הנתבעים בהסכם, מיד לאחר הפסקת עבודתם בסוכנות, ואולי אף במהלך העבודה, החלו הנתבעים לעבוד באמצעות ד.נ.ר סוכנות לביטוח או לבצע באמצעותה עסקאות ביטוח. הנתבע 1 נטל ללא רשות מהסוכנות מחשב נייד המכיל את מאגר המידע המפורט של לקוחות הסוכנות. מאגר המידע כולל שמות, פרטים אישיים, כתובות וכל פרטי הביטוח של הלקוח, לרבות סוגי הביטוח, סכומי הביטוח, מצב משפחתי וכדו'.

14. 14. עד למועד השבת המחשבים, לאחר מתן צו המניעה (בש"א 5997/01) וגם לאחר מכן, פנו הנתבעים ללקוחות התובעת לפי מאגר המידע של רשימת לקוחותיה. הנתבעים שכנעו את המבוטחים לבטל את הפוליסה שערכה להם הסוכנות ולעשות פוליסות חדשות באמצעותם אצל חברת ביטוח אחרת. לטענת התובעת, פעילות הנתבעים התגלתה לאחר קבלה של הוראות לביטול פוליסות בסוכנות. כך, לטענתה, נחשפה שיטת הפעולה של הנתבעים.

15. 15. הוכחו פניות אל 11 לקוחות של התובעת, אשר ביטלו את הפוליסות הקיימות בסוכנות וערכו פוליסות חדשות אצל נתבע 1. לגבי החלטת ביה"ד בהליך הביזיון, הרי שהמועד לפיו נבחנה הפרת צו בית הדין הינו שירותי ואין לו כל חשיבות לענין הפרת הוראות הסכם העבודה בכל הקשור לאי תחרות ואי הפניה ללקוחות לה התחייבו הלקוחות.

16. 16. הוכחו פניות של הנתבעים ללקוחות הסוכנות באמצעות דוחות מאומתים של חברות הביטוח.

17. 17. השימוש ברשימת הלקוחות גרמה לתובעת נזקים כלכליים כבדים בכמה מישורים, ומדובר ברשימה שנכנתה בעמל רב ותוך השקעה כספית וניצול אמצעי שיווק. בעצם השימוש ברשימה ע"י הנתבעים נגרעים ממאגר הלקוחות לקוחות שהתובעת טרחה ועמלה כדי להשיגם, בוטלו פוליסות ובכך נשללו קבלת עמלות בגין ונגרמו לסוכנות אובדן הכנסות.

18. 18. הנתבעים עזבו ללא מתן הודעה מוקדמת ולפיכך הם חבים לה תשלום חלף הודעה מוקדמת לפי ממוצע שכרם ב 12 חודשי המשכורת האחרונים (בהתחשב בעובדה כי שכרם השתנה מידי חודש לפי היקף המכירות) - נתבע 1 חב בגין עילה זו סך של 22,382 ש"ח, נתבע 2 חב בגין עילה זו סך של 12,588 ש"ח, ונתבע 3 חב בגין עילה זו סך של 8,430 ש"ח.

19. 19. בשל הפרת ההתחייבות לשמירה על סודיות תובעת הסוכנות מכל אחד מהנתבעים סך של \$ 50,000 ובשל הפרת ההתחייבות לאי תחרות תובעת הסוכנות מכל אחד מהנתבעים סך של \$ 50,000.

20. 20. הנתבעים חבים בהשבת שכר שניתן להם ביתר בגין עמלות אשר קיבלו עבור פוליסות ביטוח שערכו ואשר בוטלו, באופן השולל מהסוכן את זכויותו לעמלה. בכרטיס הסוכן שהיה קיים לכל אחד מהנתבעים בסוכנות נותרה לנתבע 1 יתרת חוב של 69,423 ש"ח, לנתבע 2 נותרה יתרת חוב של 22,679 ש"ח, ולנתבע 3 נותרה יתרת חוב בסך 26,393 ש"ח.

21. 21. נתבע 1 חב בנוסף בגין ביטול פוליסות ומעשי זיוף סך של 19,387 ש"ח אותם קיבל שלא כדין. כמו כן יש לחייב את הנתבע 1 בסך 25,000 ש"ח בגין שימוש שלא כדין ברכוש התובעת.

22. 22. יש לחייב את הנתבעים לשלם פיצויים לנתבעת בשל הנזק הכלכלי שגרמו לה. התביעה לגבי נתבע 1 עומדת על 50,000 ש"ח, לגבי נתבע מספר 2 ולגבי נתבע מס' 3 תובעת הסוכנות בגין עילה זו סך של 25,000 ש"ח. בנוסף תובעת הסוכנות מכל אחד מהנתבעים את מלוא עלות ההכשרה בסך 16,905 ש"ח.

טענות הנתבעים הן בתמצית, כדלקמן -

23. 23. הנתבעים לא ביצעו כל תחרות בלתי הוגנת כלפי התובעת, לא הפרו את חובת הסודיות שלהם ולא השתמשו ברשימת הלקוחות של הסוכנות, אשר אף לא הייתה קיימת. הנתבעים פעלו באופן לגיטימי להתפרנס בכבוד בשוק חופשי ממשלח ידם.

24. 24. מעבר לכך, הרי שדינם של הסעיפים המופרים בהסכם, לטענת התובעת, להתבטל משום היותם בלתי חוקיים ומאחר שהאינטרס של הנתבעים לחופש עיסוק והזכות לפרנסה גובר לאין שיעור על האינטרס הקיים, ככל שישמן, של התובעת.

25. 25. התפטרותם של הנתבעים הייתה כתוצאה ישירה מפגיעות חוזרות ונשנות בתנאי עבודתם, "שיטות העבודה" להן נדרשו, יחס אישי גרוע משפיל ומבזה. הסוכנות הנהיגה שיטות עבודה שונות המתבססות על הונאה, תרמית והצגת מצגי שווא כאשר היא מחייבת את עובדיה לפעול לפי שיטות אלה. כך, יצאו הנתבעים לצאת למכור פוליסות ביטוח טרם הסמכתם כסוכנים ועל אף שהדבר מנוגד לחוק.

26. 26. הסוכנות דרשה מהנתבעים להציג עצמם כסוכני ביטוח, על אף שטרם היו כאלה. בין שאר דרישותיה של

הסוכנות, היא דרשה מהם לחתום "בשם הלקוח" על גבי פוליסות ביטוח ועל טפסי חידוש הוראת קבע וכן על הצהרות בריאות. בדומה, קיבלו העובדים מהסוכנות הוראה לבטל פוליסות קיימות ולהנפיק חדשות תחתן, תוך הצגת מצג ללקוח כאילו מדובר ב"שדרוג" פוליסות ישנות.

27. 27. במסגרת מחלקת העיקרית של הסוכנות, מחלקת הטלמרקטינג, היו מתבצעות מכירות של פוליסות ביטוח דרך הטלפון, מדובר בעסקאות במסמך חסר. למחלקה זו היו שיעורי ביטול של כ 80% - 90%. נתבע 1 טען בתצהירו כי היה זה מר ארטמן שלחץ עליו להגדיל את התפוקה של מכירת פוליסות וזאת תוך החתמת הטופס בשם הלקוח לאחר אישורו הטלפוני, כאשר לטענתו, מר ארטמן ציין בפניו כי הדבר אינו בעייתי כיוון שהשיחות מוקלטות והסכמת הלקוח מוקלטת, ובמקרה הגרוע הלקוח מבטל את הפוליסה ומחזירים לו את הכסף. שיטת המכירות שהונהגה בסוכנות היא שהביאה לאחוזי ביטולים גבוהים ביותר, ולא כטענת הסוכנות בעניין.

28. 28. אין לקבל את ההגדרה הרחבה שנתנה הסוכנות למונח לקוח בהליך זה.

לקוח על פי החלטת ביה"ד בצו המניעה הינו כזה ש: א. הוצאה על שמו פוליסה ב. שולמה פרמיה ג. התיווך לעריכת הביטוח נעשה ע"י התובעת. הדרך היחידה להוכחת היותו של מאן דהוא לקוח, הינה הצגת דוחו"ת תפוקה של חב' הביטוח בהם מופיע שם "הלקוח", תאריך רכישת הפוליסה, ושם הסוכנות המתווכת שמכרה את הפוליסה. התובעת נמנעה מהצגת דוחו"ת אלו. נציגי חברות הביטוח הודו בעדותם כי אין ביכולתם להעיד מי היה ו/או עדיין לקוח של התובעת.

29. 29. 12 הלקוחות, אשר לגביהם נטען כי נלקחו ע"י הנתבעים אינם יכולים להיכנס להגדרה של "לקוחות התובעת" ואינם יכולים להיחשב ככאלה: "לקוחות" 11 עד 15 לתצהיר חוזז הינם בני משפחתו של יוסי כהן, הדוגמא העשירית - מזרחי עודד אינו לקוח של הסוכנות מאחר ולא שילם פרמיה לסוכנות מעולם ומשכך הפוליסה (שהוצאה לו "בחינם" כחלק משיטת הסוכנות להחתיים פוליסות בחינם) בוטלה.

הדוגמא התשיעית - אתי מגדסי לא הייתה לקוחה של התובעת ולא שילמה פרמיה, כיוון שהפוליסה בוטלה מספר ימים אחרי הנפקתה. הדוגמא השמינית - צבי פיגנזון זם פניה ליוסי כהן במועד בו לא היה צו כלשהו בעניינו, כאשר לא הנתבע היה הגורם לביטול הפוליסה. הדוגמא הרביעית - גב' הדסה פבלוב, לא מדובר בלקוחה של התובעת, דוחו"ת התפוקה של הנתבע 1 לא כללו את שמה של גב' פבלוב. הדוגמא השלישית - הגב' אלונה קליין, אליה הגיע יוסי כהן כתוצאה ממאגר לקוחות של חברת טי. וי. פרודקס ולא מרשימה של הסוכנות ככל שהייתה כזו. יוסי כהן מעולם לא הופנה לגב' קליין ברשימות אותן העבירה לו הסוכנות בזמן העסקתו שם והוא לא יכול היה לדעת כי מדובר בלקוחה של הסוכנות. הדוגמא הראשונה - רמי בנבנישתי, הטענות לגבי היותו לקוח של הסוכנות לא הוכחו, ויש להתעלם מטענות המתבססות על התמליל והקלטת אשר נחקקו בהחלטת ביה"ד מחומר הראיות, וכאשר ביה"ד הארצי אישר את החלטת ביה"ד בעניין (בר"ע 869/05).

30. 30. לגבי הגב' יהודית אלבג, אשר לגביה נטען כי נתבעים 2 ו 3 "לקחו" אותה, הרי שהפניה אליה הייתה מקרית, כתוצאה ממאגר לקוחות שרכשו הנתבעים בכסף מלא ואשר בו הופיע שמה של גב' אלבג. נתבעים 2 ו 3 לא הגיעו אל גב' אלבג כתוצאה משימוש ברשימה כלשהיא של הסוכנות או מהיכרות אישית איתה. הנתבעים לא ידעו כי גב' אלבג היא לקוחה של הסוכנות, כאשר מי שמכר לה את הפוליסה דרך הסוכנות הייתה גב' אודליה כהן, והנתבעים לא עבדו מולה כאשר היו שכירים בסוכנות.

31. 31. על המחשבים שנשלחו לפירמוט לפי החלטת ביה"ד לא נמצא דבר. ובוודאי שלא רשימת לקוחות.

32. 32. לגבי חוות הדעת שהובאה מטעמה של הסוכנות להוכחת נזקה הנטענים, הרי שהכלכלן המומחה לא ראה דוחו"ת תפוקה של סוכנות הביטוח ולא ראה כל ראיה המעידה על ביטול הפוליסות שמכוחן הוא קובע כי נגרם נזק כזה או אחר. בנוסף, הכלכלן לא בדק את הפרמיות ובעניין זה הסתמך על מידע שהועבר לו ע"י הסוכנות.

33. 33. הסוכנות עצמה לא הציגה בהליך זה כל ביטול של פוליסות המתייחס לפעולות הנתבעים ואשר מהן ניתן היה ללמוד מי היה לקוח שלה, מי שילם את הפרמיה ועבור איזו תקופה. נספחים לג - לה לתצהיר חוזז שהוצגו בעניין זה הינם חסרי ערך ראיתי. מדובר במסמכים פנימיים שיוצרו על ידי התובעת ללא כל אישור ו/או תיווך מחברות הביטוח באשר לאמור בהם.

ההליך

בדין שהתקיים ב 1.1.2002 בבקשה לצו הזמני, הגיעו הצדדים להסכמה, לפיה, יינתן צו מניעה זמני המצווה על המשיבים שלא לפנות ללקוחות המבקשת במישרין ובעקיפין וזאת עד למתן החלטה אחרת, כי יוחזרו המחשבים הניידים לנציג המבקשת שיוכל לעשות בו כל פעולה לגבי רשימת הלקוחות, כאשר ככל שכזו קיימת ברשות המשיבים, הוסכם כי תוחזר לאלתר למבקשת.

ביום 9.5.05 ניתנה החלטה בבקשה שהוגשה על פי פקודת ביזיון בית המשפט, במסגרתה קבע ביה"ד כי מתוך 27 האנשים לגביהם נטען כי הופר צו המניעה ע"י מי מהמשיבים, ההפרה בוצעה רק לגבי הלקוחות לבבי אליעזר וברקן

קוריל (ר' סעיף ד' להחלטה מיום 9.5.05).

בהליך ההוכחות שהתקיים בפנינו העידו מטעם הסוכנות העדים הבאים: מר רמי אלטמן, משנה למנכ"ל התובעת, מר בוש אייל, כלכלן שנתן חו"ד מומחה מטעמה, פנחס חוזז, בעליה של התובעת, מר ניסים פאסי, נציג חברת הביטוח הפניקס, מר גבר רם, נציג חברת הביטוח הכשרת היישוב, מר עופר מקרין, חוקר ממשד החקירות ויצמן יער, גב' שחר נגר, נציגת חברת הביטוח מגדל, ומר אביב איתן, מי שהיה נתבע 3 בתביעה המקורית והגיע לפשרה עם התובעת במהלך ההליך.

מטעם הנתבעים העידו מלבד מר כהן, מר סמילה ומר בן אבו גם מר אריק דרי, גיסו של נתבע 1, מר מלר מיכאל, שנתן חו"ד מומחה מטעם הנתבעים, מר עופר קסוס, חברו של נתבע 2, וגב' סמדר בן ברוך, קרובת משפחתו של נתבע 2.

ביום 14.11.2007 הוגשו סיכומי התובעת וביום 6.4.2008 הוגשו סיכומי הנתבעים.

דיון והכרעה

המסגרת המשפטית

34. 34. במסגרת הכרעתנו זו עלינו לבחון האם יש במעשי הנתבעים כדי הפרת הסכם העבודה עם הסוכנות על תנאותיו, וכן האם מעשיהם עולים כדי גזל סוד מסחרי.

תביעתה של התובעת נשענת על אדנים חוזיים כמו גם על אדנים לבר חוזיים מתחום משפט העבודה. לטענת התובעת הוכיחה במהלך ההליך דין כי יש לחייב את הנתבעים בתשלום הפיצוי המוסכם עליו הסכימו הצדדים, שכן הוכיחה כי הצדדים הפרו את האמור בהסכם בנוגע להפרת הסודיות ובאשר לאי קיום תחרות וכן הוכיחה את סבירות גובה הפיצוי בדרך של פירוט הנזק וכימותו באמצעות מומחה (חוות דעת המומחה מטעמה של התובעת נועדה לתמוך בטענתה כי שיעור הפיצויים המוסכמים הנתבע הינו סביר ולא נועדה לתמוך ולבסס את סכום התביעה, שהינו נמוך בהרבה מסכום הנזק המוערך בחוות דעת).

הילוך דיונונו יהיה כזה לפיו ראשית נידרש לבחינת הפן החוזי ולאחר מכן נידרש לבחינת הפן המשפטי הלבר חוזי של הגבלת חופש העיסוק.

35. 35. לשם הכרעה משפטית בשאלות שהוצגו לפנינו נידרש ראשית להכריע במחלוקות העובדתיות הפרושות בין הצדדים. כך נבחן האם הוכיחה התובעת לפנינו כי הנתבעים פעלו בשיטת עבודה לפיה פנו ללקוחותיה שכנעו אותם לבטל את הפוליסות הקיימות ולערוך פוליסות ביטוח חדשות דרכם.

הפרת הסכם העבודה

36. 36. בסעיף 16 להסכמי העבודה עליהם חתמו הנתבעים התחייבו לשמור על סודיות במשך תקופת העסקתם ולאחריה בכל הקשור לעסקי התובעת, לרבות שיטות העבודה, רשימת לקוחות, פלחי שוק וקבוצות מטרה אליהן פנתה התובעת. בסעיף 17 להסכמי העבודה התחייבו הנתבעים כי במשך שנתיים מיום סיום עבודתם בתובעת לא יבואו בכל קשר עבודה ומסחר עם לקוחות התובעת, סוכני ביטוח של התובעת ועובדים של התובעת.

37. 37. במסגרת סעיף 19 בהסכם שכותרתו - "פיצוי מוסכם" קובע סעיף 19.2 כך:

"בכל מקרה בו יפר העובד סעיף מסעיפים 1, 3, 5, 6, 7, 10, 16, 17, 18 ו- 20 להסכם תחשב הפרה זו כהפרה יסודית של ההסכם בגינה יהיה חייב העובד לפצות את הסוכנות בסכום של \$ 50,000 (חמישים אלף דולר ארה"ב) וזאת מבלי לגרוע מזכותה של הסוכנות לקבלת כל סעד אחר הקבוע בחוק".

38. 38. מהאמור לעיל עולה כי ההסכם קבע מספר סעיפים (עשרה סעיפים!!) אשר הפרתם מהווה הפרה יסודית של ההסכם, אשר בגינה יהיה חייב העובד לפצות את הסוכנות ב \$ 50,000. לטעמנו ישנה בעייתיות מסוימת בקביעה בהסכם העומד על 20 סעיפים, לפיה מחצית מתניות ההסכם הינן תניות יסודיות, אשר הפרתן מהווה הפרה יסודית של ההסכם וגוררת התחייבות של עובד, שאף אינו משתכר שכר גבוה, לשלם למעסיקו סכום של 50,000 דולר בכל מקרה, ללא צורך בהוכחת נזק, ובאופן גורף וכללי. מדובר ב"תניה גורפת", כאשר הכלל הוא כי תניה כזו חושפת את שיעור הפיצויים המוסכמים לביקורתו של בית המשפט לפי סעיף 15א' לחוק החוזים (תרופות): "פיצוי בסכום קבוע בגין נזקי הפרות שונות - גדולות כקטנות - אינו עומד בתנאי של סבירות היחס בין הפיצוי לנזק שנקבע בסעיף 15א' סיפא" (ר' ע"א 53/86 סולל נ' צוקרמן, פ"ד מ"ב (2) 625).

39. 39. לטענת התובעת מאחר והוכיחה כי הנתבעים הפרו את הוראות הסכם העבודה, ומאחר, והנתבעים לא עמדו בנטל ההוכחה המוטל עליהם להפחתת הפיצוי המוסכם, יש לפסוק לטובתה את מלוא הפיצוי המוסכם.

אין לקבל טענתה זו של התובעת.

ראשית, כפי שצינו, לטעמנו אין לקבל is as סעיף פיצוי מוסכם אשר קובע סעד של 50,000 דולר ארה"ב בגין הפרת תניות רבות בהסכם, ואשר מעמיד באותה רמה של הפרה יסודית תניות רבות ללא אבחנה ביניהן.

40. בנוסף, כמענה לטענתה של התובעת לפיה על ביה"ד לכבד את הסכמת הצדדים ובלבד שהפיצוי שנקבע עומד ביחס סביר למעשה ההפרה והנזק שניתן היה לצפות מראש, הרי שבעניין זה לא מצאנו לקבל את חוות דעתו של המומחה מטעם התובעת, הכלכלן אייל בש, אשר העריך את הנזק שנגרם לתובעת ממעשי הנתבעים בכ 2.1 מיליון ש"ח. לטעמנו לא מתקיים יחס סביר בין ההפרה - הנזק הצפוי - ובין הפיצוי המוסכם שנקבע מראש, ואף לפיכך אין לכבד את המוסכם על הצדדים בעניין זה, וזאת על אף אוטונומית הצדדים ורצונם כפי שמשתקף בהסכם. לטעמנו, במסגרת שאלת ההתערבות בפיצוי המוסכם שנקבע בין הצדדים יש מקום להביא בחשבון, בנוסף לשאלת הסבירות, את מהות החוזה בו מדובר, וכאשר עניין לנו בחוזה עבודה שבו לאחד הצדדים יש כוח מיקוח רב יותר מהשני ולא בחוזה מסחרי רגיל, אזי נטיית בית המשפט תהייה נטייה להתערב על אף עיקרון חופש החוזים (ר' בעניין זה גם ע"א 1250-09-07 אופיר טורס בע"מ נ' מרכז תיירות ונסכים בע"מ, פסקאות 20-21 לפס"ד מיום 1.5.2008).

41. המומחה מטעם התובעת העריך את אובדן ההכנסות של התובעת כתוצאה מביטול פוליסות שנגרם בשל פנייתם של הנתבעים ללקוחות הסוכנות תוך עריכה מחדש של פוליסות בחברות ביטוח אחרות, את הנזק שנגרם מאובדן הכנסות מידי ועיתידי שנגרמו לסוכנות כתוצאה מניהול לקוי של תיק הביטוח ע"י נתבע 1, את אובדן ההכנסות העיתידי שנגרם כתוצאה היקפי ביטולים הגבוה בשיעור ניכר ממוצע הביטולים בסוכנות ואת הנזק שנגרם כתוצאה מירידה זמנית במכירות שנבע מעזיבת חלק נכבד בכח העבודה של הסוכנות בבת אחת. כן העריך המומחה מטעם התובעת את הנזקים העקיפים שנגרמו לסוכנות ואת הפגיעה במוניטין שנגרמה לה.

אלא שחוות דעת זו התבססה על מימצאים ונתונים עובדתיים שהועברו מהסוכנות עצמה ואשר לא הוכחו בפנינו, החל במספר הרב של ביטולי הפוליסות (שצורפו כנספחים א'1 וא'2 לחוות הדעת), בהמשך דרך נזקים שנגרמו ממעשי זיוף של נתבע 1 שלא הוכחו בפנינו, וכלה בהתייחסות לחוסר היכולת של הסוכנות לתת שירות ללקוחות. לא הוכח בפנינו כי כל אותם אנשים המצוינים בנספח א' אכן היו לקוחות של הסוכנות וכי הם ביטלו את הפוליסות בסוכנות בשל פניה של מי מהנתבעים אליהם וכן לא הוכח כי נערכו לאותם אנשים פוליסות חדשות (ר' לעניין הסתמכות המומחה על נתונים שהועברו מהסוכנות בעמ' 11 לפרוטוקול הדיון, שורות 6-14, עמ' 11 שורה 25 וכן עמ' 12 שורה 1, עמ' 14 לפרוטוקול הדיון, שורות 4-11).

42. יתרה מכך, בהתאם לפסיקה המנחה בתחום הגבלת העיסוק והמגבילה את המשקל שניתן לייחס לתניות הגבלת עיסוק בחוזה עבודה אישי, אין ליתן תוקף לסעיפי הסודיות ואי התחרות כפי שהם מנוסחים בהסכם העבודה עליו חתמו הנתבעים, ואף בשל כך אין לאכפם ואין לפסוק לתובעת את גובה הפיצוי המוסכם, אף אם נגיע למסקנה כי הפרו הנתבעים הוראה מהוראות ההסכם (ר' בהרחבה ע"ע 164/00 דן פרומר ואח' נ' רדגארד בע"מ, פד"ע לד, 294, ע"ע 292/99 עדי עמיחי וניו פארם דראגסטור בע"מ נ' חברת יוסי גולדהר בע"מ ואח', פד"ע לה 204). אין מקום לפסוק פיצוי בשל הפרה של סעיף שאין ליתן לו או לחלק ממנו כל תוקף. אין מקום ליתן תוקף להסכמה - הסכמת הצדדים להסכם - שעה שהיא מנוגדת להלכה הקיימת בעניין חופש העיסוק לו זכאי העובד. ולכן כאשר סעיפים 16 ו 17 אינם עומדים במבחן הפסיקה באשר להגבלת חופש העיסוק של העובד אין לפסוק בשל הפרתם פיצוי כפי שנקבע בהסכם.

43. סעיף 16 המחייב את העובד בסודיות במשך ולאחר תקופת ההעסקה, הינו סעיף גורף, כוללי ובלתי מתחם בזמן, בשים לב לפסיקה בעניין רשימת לקוחות שהכירה בה כסוד מסחרי רק בהתקיים מספר תנאים מצטברים (ר' ע"ע 1141/00 הר זהב שירותי מזון בע"מ נ' פודליין בע"מ ואח', פד"ע לה 72). גם לסעיף 17 באופן ניסוחו אין ליתן משקל רב. בהתאם לסעיף, התחייבו הנתבעים שלא לבוא במשך שנתיים ימים מיום סיום יחסי עבודה בקשרי עבודה או בקשרי מסחר עם שום אדם או גוף לרבות "לקוחות הסוכנות", סוכני ביטוח ו/או עובדי הסוכנות ו/או סוכנויות ביטוח אשר הסוכנות או גופים הקשורים אליה היו איתם בקשרים עסקיים בתקופת העסקתם בסוכנות. אין ספק כי מדובר בתניה רחבה המגבילה ומצרה את חופש העיסוק בצורה שאינה מילתית, הן מבחינת זהות הגורמים אליהם התחייבו הנתבעים שלא לפנות והן מבחינת פרק הזמן אליו התחייבו. זאת בשים לב שאין מדובר בעובדים בכירים.

44. לטעמנו מתן תוקף לתניה כזו מגבילה באופן שאינו מידתי את חופש העיסוק של העובדים ומבלי קשר להגנה על אינטרס לגיטימי כזה או אחר של המעביד (ר' לעניין זה את פסקי הדין המנחים בסוגיא ר' ע"ע 6601/96 ACE נ' משה סער ואח', פ"ד נד (3) 850, וכן ע"ע 164/99 דן פרומר ואח' נ' רדגארד בע"מ, פד"ע לד 294).

45. משכך, ומשאין ליתן משקל רב לתניות שבהסכם העבודה, לאור העובדה שהן מגבילות באופן גורף ולא מידתי את חופש העיסוק של הנתבעים, ומשמדובר בתניה גורפת אשר אף אינה עומדת ביחס סביר לנזק שניתן היה לצפות בעת כריתת החוזה, אין לפסוק לסוכנות את הפיצוי המוסכם וזאת אף אם היינו מגיעים למסקנה כי הנתבעים הפרו את חובת הסודיות או את אי התחרות אליה התחייבו (סעיפים 16,17 להסכם).

אלא שבכך לא "סוף פסוק".

46. 46. לאחר שעיינו בכתבי הטענות, בתצהירים, במסמכים הרבים שהוגשו לתיק ביה"ד, ולאחר ששמענו והתרשמנו מן העדויות הרבות הגענו לכדי מסקנה כי על אף שאין לפסוק לסוכנות את גובה הפיצוי המוסכם, ועל אף שלא מצאנו קיומו של גזל מסחרי בפעילותם של הנתבעים, יהרי שמצאנו כי יש הפרה של חובת האמון המוגברת החלה ביחסי עובד מעביד בהתנהגות הנתבעים, שניצלו את קשריהם עם מספר לקוחות של הסוכנות על מנת לצאת לדרך עצמאית, חדשה ומתחרה.

47. 47. כבר נפסק כי רשימת לקוחות של מעביד עשויה להיות בנסיבות מסוימות מוכרת כסוד מסחרי של המעביד וכקניינו, ובשל כך להיות ראויה להגנה. בענייננו אין אנו נדרשים לבחינה האם מדובר בשימוש ב"סוד מסחרי" או בגזל של "רשימת לקוחות", אלא אנו נדרשים לבחינת התנהלותם של עובדים אשר עברו לעבוד בסמוך לאחר התפטרותם מסוכנות הביטוח בה עבדו, באמצעות סוכנות ביטוח מתחרה, וייתכן כי אף פעלו לייסוד אופן עבודה עצמאי זה עובר להפסקת עבודתם בסוכנות. לטעמנו במקרה שלפנינו אין להידרש לשאלה האם לפנינו שימוש ב"סוד מסחרי" בדמות גזל של רשימת לקוחות, כי אם בשאלת קיומו של 'ניד לקוחות' - פניה ללקוחות ממשיים (גזל לקוח) של הסוכנות והעברת הפוליסות הקיימות של הלקוחות מהסוכנות אליהם.

ונבהיר הכרעתנו-

48. 48. טוענת התובעת כי רשימת לקוחותיה הינה מקור הכנסתה ומהווה מקור פרנסה עתידי כפוטנציאל לביטוחים נוספים לאותם לקוחות או למשפחותיהם. מאגר המידע על הלקוחות בסוכנות מכיל פרטים כמו גיל, מצב בריאות, רמת הכנסה, מצב משפחתי וכדומה והינו מאגר ייחודי שאיננו נחלת הציבור ואשר הושג בעמל רב. כך, לטענתה, כאשר עזבו הנתבעים נטלו מהסוכנות ללא רשות מחשבים ניידים המכילים את מאגר המידע המפורט של לקוחות הסוכנות.

49. 49. כן נטען ע"י התובעת כי הרשימה נשמרה על ידה בסודיות והועברה לשימוש אך ורק לעובדיה. הרשימה הועברה בין העובדים מעת לעת באופן שכל עובד היה נחשף לרשימת הלקוחות שאיתה עבד באותו הזמן. הרשימה נרכשה בכספים רבים ובפעילות מאומצת במהלך ה 20 שנה האחרונות, בייחוד באמצעות ערוץ הקניות ומערכת הטלמרקטינג. לטענת הסוכנות רשימת הלקוחות מהווה נכס מניב בייחוד בשל החיסכון בהוצאה בפעילות מכירה ללקוחות קיימים.

50. 50. וכך העיד מנהל התובעת, פנחס חוזז בדיון מיום 6.2.05 לעניין רשימת הלקוחות -

"אני מפרסם בערוץ הקניות בטלויזיה. כל אחד שנראה לו מתקשר ואז הלקוח שמתעניין בביטוח שמו מועבר אלי ומשם אנחנו ממשיכים, הנציגים שלי מתקשרים אליו ומבקשים להגיע עם הלקוח למצב של סגירה. זה לא רשימות אקראיות אלא רשימות של לקוחות שפונים אלינו בעקבות אקט שאנו עושים. זה עולה לנו כמובן הון להגיע ללקוחות אלה.

זה המקור היחידי שממנו אתה שואב לקוחות פוטנציאליים, ערוץ הקניות?

זה לא היחידי, אבל אפשר להגיד ש90% זה מערוץ הקניות.

(ר' עמ' 36 לפרוטוקול הדיון, שורות 7-1).

51. 51. עוד מעיד בהמשך מר חוזז לגבי רשימת הלקוחות -

" כמה לקוחות יש לך במאגר ששילמו ומשלמים עד היום?

משלמים נכון להיום כ - 12 אלף לקוחות.

וכמה לקוחות יש לך במאגר הכולל?

כ 35,000. כולל ה 12,000. לקוח משמע כאלה שפנו אלינו או הופנו אלינו מתוך רצון לרכוש ביטוח באמצעותנו.

(ר' עמ' 38 לפרוטוקול הדיון, שורה 21, וכן עמ' 39 לפרוטוקול הדיון, שורות 4-1).

בהמשך נשאל מר חוזז על הימצאותה של רשימת לקוחות במחשבי הנתבעים שנלקחו מהם לאחר ההחלטה בצו הזמני והשיב כך -

.. "תראה לי מסמך המלמד על כך שמצאת נתונים של לקוחות על המחשבים?

מסמך כזה כאן אין לי...

(ר' עמ' 40 לפרוטוקול הדיון, שורות 12-13).

ולאחר מכן כשנשאל על הלקוחות שנלקחו ממנו ע"י מי מהנתבעים השיב כי -

..."הדוגמאות 11 עד 14 משפחת יחיאל, הם בן דוד של כהן גם אותם אתה מגדיר כלקוח שלך?

בוודאי.

אם כך בוא תראה לי היכן מישהו מהם מופיע במאגר הכ"כ יקר שבנית שעלה לך הון?

פה אין לי מסמך להראות לך.

(ר' עמ' 53 לפרוטוקול הדיון, שורות 5-10).

מנהל הנתבעת נשאל גם לגבי הקבצים שהכילו את רשימת הלקוחות -

"אתה לא טוען שלקחו 8,000 לקוחות?

אני מאשר שלקחו קבצי מחשב עם 8,000 לקוחות של המשרד.

אפשר לראות את הקבצים האלה אצלך?

כן. אבל הם לא כעת הם לא נמצאים פה.

(ר' עמ' 56 לפרוטוקול הדיון, שורות 4-7).

52. 52. הנתבעים טוענים כי לא עשו שימוש ברשימת לקוחות שמעולם אף לא הייתה ברשותם (ר' למשל עדותו של נתבע 1 בעמ' 108 לפרוטוקול הדיון, שורות 20-21). לגבי רשימת הלקוחות טוענים הנתבעים כי גם כאשר נלקח המחשב בהוראת ביה"ד, לא נמצא בו דבר ובכלל זה רשימת לקוחות, והמחשב אף פורמט לפני שהוחזר לנתבע 1.

53. 53. לא הוכחה בפנינו קיומה של רשימת לקוחות העולה כדי סוד מסחרי לפי המבחנים הקיימים בפסיקה. מעבר לכך וקודם לכן אף לא הוכחה קיומה של רשימת לקוחות אשר הנתבעים עשו בה שימוש. קרי - לא הוכח בפנינו כי הייתה רשימה פיזית שנלקחה מהסוכנות ואשר דרכה היגיעו הנתבעים אל לקוחות הסוכנות ושיכנעו אותם לבטל את הפוליסות שלהם. שוכנענו כי גם ביום בו פורמט המחשב לפי החלטת ביה"ד לא נמצאה בו רשימת לקוחות (ר' עדותו של מי שהיה נתבע 3, מר איתן אביב, ואשר הגיש תצהיר מתוקן לאחר שהגיע לפשרה עם התיובעת, בעמ' 142 לפרוטוקול הדיון, שורות 16-19).

54. 54. הסוכנות עצמה טוענת כי מידי יום היו מקבלים הסוכנים את רשימת האנשים ואת הפוליסות אשר עליהם לסגור וניכר כי לא היה באמתחתם רשימה של כל לקוחות הסוכנות, אלא כי מידי פעם קיבלו לידיהם רשימה חלקית מסוימת לצורך ביצוע עבודתם. טוענת הסוכנות כי במועד עזיבתו של יוסי כהן, נתבע 1, את הסוכנות לקח עימו את המחשב הנייד אשר הכיל קבצים של לקוחות הסוכנות. אולם רשימה כזו לא הוגשה בתיק, ומדובר ברשימה, ככל שישנה, של אלפי לקוחות אשר ככל הנראה מורכבת ממספר מאגרים ממוחשבים המצויים בסוכנות. כמו כן, סוג הרשימה הנטען הוא כזה שבהחלט אפשרי שמאן דהוא יכלול בכמה רשימות, בין אם של הסוכנות ובין אם ברשימה אחרת אשר לא נבנתה בעמל כפיה של הסוכנות, ואף יתכן שלנתבעים אין ולא יכולה להיות יכולת ממשית לדעת האם לקוח אליו הם פונים מצוי באחד ממאגריה של הסוכנות והאם אי פעם שילם לה פרמיות בשל פוליסה קיימת.

55. 55. כך, לא שוכנענו כי הנתבעים "רקחו" את עתידם התעסוקתי על בסיס רשימת לקוחותיה של הסוכנות, וכי בשל יתרונם היחסי זה, והנגישות לסוד המסחרי יצרה איתם סוכנות דנר קשר עסקי. עם זאת, ועל אף שלא מצאנו כי היה שימוש ברשימת הלקוחות, שוכנענו כי הנתבעים אכן פנו אל מספר לקוחות של הסוכנות בסמוך לעזיבתם, ומתוך היכרות מוקדמת זו ומתוך הנגישות שהייתה להם כלפיהם מכוח היותם עובדים בעבר של הסוכנות, ניצלו את יתרונם זה וניידו אליהם את אותם לקוחות. ניוד לקוחות זה שנעשה בסמוך לאחר עזיבתם את הסוכנות יש בו טעם לפגם. על אף שהתנהגות זו אינה בגדר שימוש בסוד מסחרי, כבר נפסק כי שידול לקוחות המעביד לעבור לעבוד עם העובד לאחר שיעזוב את מקום עבודתו הינה בגדר הפרת חובת האמון החלה על העובד (ר' ע"א 1142/92 ורגוס בע"מ ואח' נ' כרמקס בע"מ ואח', פ"ד נא(3) 421).

56. 56. הוכח בפנינו למשל כי נתבע 1 ערך פוליסה חדשה לצבי פיגנזון כאשר הוא יודע כי הוא לקוח של הסוכנות (ר' עמ' 95 לפרוטוקול הדיון, שורות 10-26) יוסי כהן הודה כי בעת שעשה לגב' מגדסי פוליסת ביטוח חדשה ידע כי הייתה לקוחה של התובעת (ר' עמ' 98 לפרוטוקול הדיון, שורות 18-21) וכן כי ידע שמר בנבנשתי היה לקוח של הסוכנות, וכי הוא שלח את הודעת הביטול לסוכנות (ר' עמ' 111 לפרוטוקול הדיון, שורות 2-6). נתבע 3 הודה כי ערך פוליסת ביטוח חדשה למר אילוז משה, שהיה שכן שלו (ר' עמ' 151 לפרוטוקול הדיון, שורות 16-21) וכן נקבע בהחלטת הבידיון כי פנה אל שני לקוחות נוספים של הסוכנות והציע להם פוליסות ביטוח. כן שוכנענו כינתבע 2 אכן פנה אל גב' יהודית אלבג שהייתה לקוחה של הסוכנות (זאת כאשר אנו ערים לכך כי הוא טוען שהגיע אליהדרך רשימת לקוחות של חברת טי. וי. פרודקס ולא מרשימה של הסוכנות וכי הוא לא היה מודע לכך כי היא הייתה לקוחה של הסוכנות כיוון שלא הוא זה שטיפל בה בסוכנות).

57. 57. בעניין זה ברצוננו לציין כי נתבע 1 התייחס ללקוחות בהם טיפל כאשר עבד בסוכנות כלקוחות שלו (ר' עמ' 109 לפרוטוקול הדיון, שורות 1-2) ותחושה זו בהחלט מובנת וייתכן כי אף מדובר ב"צורת התבטאות", אלא שכאמור, מעביד צריך להיות מוגן מפני שימוש של עובד בקשר שנוצר בינו ובין לקוחותיו, במיוחד בנקודת הזמן בה מחליט העובד לסיים את העסקתו אצלו.

58. 58. פעילות זו נגועה בחוסר תום לב כאשר מוטלת על עובד במערכת יחסי העבודה חובת אמונים מוגברת כלפי מעסיקו, אשר קניינו צריך להיות מוגן מפני עובדיו. משכך, כאשר עובד פונה אל לקוח של מעבידו בסמוך לאחר שסיים את העסקתו שם וע"פנייתו זו נגרע הלקוח מן המעביד, יש בכך בכדי להפר את חובת הנאמנות החלה על עובד במסגרת יחסי העבודה.

59. 59. כאמור, התנהלות הנתבעים אשר פנו ללקוחות של הסוכנות מהווה הפרה של חובת תום הלב הכללית שהם חבים כלפי מעסיקתם, הן בתקופת עבודתם בחברה ואף לאחר סיום עבודתם בה.

60. 60. רבות כבר נכתב על כך כי חוזה העבודה הוא חוזה יחס מתמשך, אשר היחס אליו הוא כחוזה לשיתוף פעולה המושתת על יחסי אמון ועל חובת הנאמנות החלה על הצדדים. חובות ההגיונות ותום הלב מהוות את התשתית ליחסי עבודה תקינים, וחובתם ההדדית של הצדדים היא שלא להימצא בניגוד אינטרסים (ר' בעניין החובה שלא להימצא במצב של אינטרסים נוגדים כחלק מחובת ההגיונות החלה במערכת יחסי עבודה, ע"ע 1303/00 אלונה ליפשיץ נ' מדינת ישראל החינוך והתרבות, פס"ד מיום 23.11.2003, ע"א 1141/92 ורגוס בע"מ ואח' נ' כרמקס בע"מ ואח', פ"ד נא(3)).

61. 61. לאחר שקבענו כי במעשי הנתבעים ובעובדה כי פנו אל מספר לקוחות בסמוך אחר עזיבתם את הסוכנות (כאשר גם אם הפניה עצמה לא נעשתה ביוזמתם אלא שהם היו אלו ששכנעו את אותם לקוחות להחליף את הפוליסות הקיימות שלהם באחרות) נפנה לבחון את גובה הפיצוי לו זכאית התובעת (בשים לב שכאמור הכרעתנו היא כי לא נעשתה הפרה של החוזה לאור האמור לעיל אלא הפרה של חובת הנאמנות ותום הלב הכללית החלות על עובד במרקם יחסי העבודה). גובה הפיצוי ייקח בחשבון את מעמדם של הנתבעים בסוכנות, פרק זמן עבודתם בה, והתקופה בה ניתן להגביל את עיסוקם של הנתבעים. שהרי כל הגבלת עיסוק, מידתית ככל שתהיה ואשר באה להגן על אינטרס ראוי של מעביד צריכה אף היא להיות תחומה בזמן.

62. 62. לגבי הטענה לגרירת נזק כלכלי ניכר, הרי שבהתחשב במספר הלקוחות המועט אליהם פנו הנתבעים, בשים לב לגובה הפרמיות המשתלמות מסוג הביטוחים שנמכר להם, ובהתחשב בכך שלא תיתכן הגבלה לפניה ללקוחות ללא תיחום בזמן. אין בידינו לקבל את חוות דעתו של המומחה מטעם התובעת שלטענתו נגרמו לסוכנות נזקים במיליוני שקלים. לטעמנו, לא סביר שפניה למספר לקוחות מתוך אלפי לקוחות של הסוכנות גרמה לתובעת נזק המוערך במיליוני שקלים.

63. 63. הסוכנות ניסתה להציג את הנתבעים כאילו מדובר בעובדים בכירים, אך מנגד ציינה באותה הנשימה כי הגיעו אליה חסרי ניסיון כלל וכי היא הכשירה אותם. הדבר אינו עולה בקנה אחד. כמו כן, עולה מהסכמי העבודה שצירפה לתצהיר מטעמה כי שכרם הבסיסי של הנתבעים היה נמוך ואין מדובר בשכר בשיעור של עובד בכיר בחברה. ויודגש - אין עסקין במקרה דוגמת פרשת גרית (ר' ע"ע 189/03 גרית בע"מ נ' מרדכי אביב ואח', פס"ד מיום 18.12.2003) שם היה מדובר על עובדים בכירים שקשרו קשר במהלך עבודתם עם הסוכן הראשי של מעסיקם על מנת לפתוח עסק מתחרה לאחר סיום עבודתם בחברה. שם, התקשרו העובדים שהיו עובדים בכירים במיוחד עם ספק מרכזי של מעסיקתם לשעבר ונגסו בייצוג העיקרי של לקוח מרכזי של המעסיק בישראל. בענייננו, מדובר בטענה ליצירת קשר עם מספר מועט של לקוחות הסוכנות ולא בגזילת לקוח או ספק מרכזי הפוגע כלכלית באופן קשה במעסיק. משכך, וכאשר מדובר בפניה למספר לקוחות מועט ביותר הנזק הכלכלי שנגרם מכך לסוכנות, על אף הפרת חובת תום הלב המוגברת הנדרשת בנוסיונות העניין, אינו רב כפי שהוצג על ידי הסוכנות.

64. 64. משכך, ובשים לב להיקף הפניה ללקוחות שהייתה שונה מנתבע לנתבע הרי שאנו מחייבים את נתבע 1 לשלם לתובעת בשל הפרת חובת הנאמנות ותום הלב בסך של 35,000 ש"ח. נתבע 2 שרק פניה אחת הוכחה לגביו, וכאשר ישנו עדיין ספק בעינו האם הפניה נעשתה בשל היכרות קודמת שלו עימה מהסוכנות יחויב בתשלום סך של 10,000 ש"ח ונתבע 3 יחויב בתשלום של 20,000 ש"ח אף הוא בהתאם לפרמטרים שצינו לעיל.

65. 65. לסיום חלק זה בפסק הדין ברצוננו לציין כי בעת ההכרעה בסוגיא זו לקחנו בחשבון את מכלול הנסיבות שארעו בעת סיום עבודתם של הנתבעים.

מצד אחד אנו ערים לכך כי עצם השינוי המקצועי שביקשו הנתבעים לערוך הינו המשך ישיר בהתפתחות המקצועית של כל אחד מהנתבעים - הסוכנים - שביקשו להיות עצמאיים לאחר שרכשו ניסיון בסוכנות כשכירים ופיתחו את כישוריהם המקצועיים. בכך אין כל פסול, וכמובן שהדבר מתיישב ומשתלב עם זכות העל החוקתית לחופש עיסוק. עם זאת, מנגד, התחוויר לנו כי התפתחות מקצועית טבעית זו של הנתבעים נעשתה על רקע של הפרת אמון והפרת חובת תום הלב ותוך ניוז מספר לקוחות, שללא ספק מהווים חלק מקניינה של הסוכנות כמעסיק. בעניין זה נדגיש כי אומנם טבעי הדבר כי לקוחות שנקשרו אל שכיר מסוים בעסק המספק שירות, יחפצו להישאר איתו בקשר עיסוקי, אך חובת הנאמנות של עובד למעבידו אמורה להוות "תמרוק אזהרה" באשר למעשים מעין אלו, ובמיוחד בסמוך למועד עזיבתו של עובד את מקום עבודתו.

יתר התביעות של הסוכנות -

66. 66. לטענת התובעת יש לחייב את הנתבעים בתשלום תמורת הודעה מוקדמת בסך שכרם החודשי הממוצע, שכן עזבו את עבודתם ללא מתן הודעה מראש. כמו כן יש לחייב את נתבע 1 בסך של 25,000 ש"ח בגין שימוש שלא כדין ברכושה.

67. 67. בנוסף, לטענת התובעת הנתבעים חבים בהשבת שכר, שכן הם קיבלו שכר ביתר בגין עמלות שקיבלו עבור פוליסות ביטוח שבוטלו, כאשר זכאותם לעמלה קיימת לפי ההסכם רק מקום שהפרמיות בגין הפוליסות שהם ערכו שולמו משך שנה אחת. בגין עילה זו נותרו חייבים לה הנתבעים כספים. תביעה נוספת של התובעת היא תביעה לפצות אותה בשל נזק כלכלי שנגרם לה בשל מעשיהם הנטענים ותביעה להחזרת מלוא עלות ההכשרה.

68. 68. לגבי התביעה להודעה מוקדמת - לטענת הנתבעים, ראשית אין לחייבם במתן הודעה מוקדמת בנסיבות בהן התפטרותם הייתה בדין פיטורים. יחד עם זאת לטענתם הם הציעו כי ימשיכו לעבוד בסוכנות עד שיימצא להם מחליף אולם הצעתם נדחתה והסוכנות לא הייתה מעוניינת בעבודה בתקופת ההודעה המוקדמת. בהמשך תובא הכרעתנו לפיה אין לראות את התפטרות הנתבעים ככזו שחל עליה סעיף 11 לחוק פיצויי פיטורים, ולא שוכנענו כי מדובר בהתפטרות שדינה כפיטורים, ועל כן שומה היה על הנתבעים ליתן הודעה מוקדמת עובר לסיום עבודתם.

69. 69. התובעת טוענת כי הנתבעים כולם הודיעו על עזיבתם ועזבו אותו היום, הנתבעים טוענים כי על אף שהם מבחינתם ראו בהתפטרותם ככזו אינה מחייבת מתן הודעה מראש, בשל נסיבותיה, העמידו את עצמם לרשות התובעת בתקופת ההודעה המוקדמת. הנתבעים לא נחקרו על עדותם זו עליה הצהירו בתצהירים ואנו מקבלים את הצהרתם זו כיוון שנמצא לה חיזוק. מנספח ה' לתצהיר חוזר, הודעת ההתפטרות של יוסי כהן, עליה הוא חתום מ 10.9.01 נכתב כי: "לא התבקשתי לתת הודעה מוקדמת". כיתוב זה עולה בקנה אחד עם טענתם של הנתבעים לפיה הם מצידם רצו לעבוד בתקופת ההודעה המוקדמת, אך הסוכנות בחרה שלא לקבל את הצעתם (ר' סעיף 79 לתצהיר נתבע 1, וסעיף 54 לתצהיר נתבעים 2 ו- 3). עצם העלאת העובדה ע"נ נתבע 1 לפיה הוא לא התבקש ליתן הודעה מוקדמת יכולה להעיד כי התנהל בין הצדדים דין ודברים בעניין העבודה בתקופת ההודעה המוקדמת. משכך, נדחת תביעתה זו של הסוכנות.

70. 70. לגבי התביעה להחזר עלות ההכשרה - בסעיף 4 להסכמי העבודה התחייבו הנתבעים להשיב לתובעת את עלות הקורס אותו עברו אם יפסיקו את עבודתם בסוכנות בתוך שנת העבודה הראשונה. עלות ההכשרה עומדת לטענת התובעת על סך 16,905 ש"ח. תביעה זו מופנית נגד נתבעים 2 ו- 3 בלבד. נתבע 1 הועסק בתובעת מ 1.1.2000 ועד 10.9.2001 ומשכך ומשסיים תקופה של שנה בתובעת לא הופנתה תביעה זו כלפיו.

71. 71. נתבע 2 הועסק בסוכנות החל מ 23.11.00 עד 10.9.01 (תקופה של כעשרה חודשים) ונתבע 3 הועסק בה החל מ 14.12.00 עד 10.9.01 (תקופה של כתשעה חודשים). מאחר ובהתאם להכרעתנו, שתובא להלן, אין מדובר בנסיבות דנן בהתפטרות שדינה כפיטורים או בנסיבות בהן לא ניתן היה לדרוש מהנתבעים להמשיך לעבוד בסוכנות, אלא מדובר היה בהחלטה של הנתבעים לעזוב לדרך עצמאית, כאשר אין לראות בנסיבות שהובאו לפנינו כאילו "נכפה" עליהם לעזוב ומשכך ועל כן ומסיבה זו לא תחול עליהם החובה להחזיר את עלות הקורס.

72. 72. טענותיהם בעניין שיטות העבודה שנכפו עליהם והיחס המחפיר שקיבלו לא הוכחו, ויתרה מכך לא הוכח בפנינו קיומו של קשר סיבתי בין טענות אלו לתנאי ההעסקה לבין נסיבות סיום העבודה. יחד עם זאת, מאחר והשניים עבדו בנתבעת פרק זמן של קרוב לשנה אין לדעתנו מקום לחייבם במלוא עלות הקורס, שכן התובעת נהנתה מעבודתם ומהכשרתם תקופת מה, ועל כן נעמיד את גובה ההחזר לאור קיומו של סעיף 4 להסכם העבודה על סך מופחת ויחסי של 4,000 ש"ח.

73. 73. תביעתה של התובעת כנגד נתבע 1 לפיצוי בשל שימוש שלא כדין ברכושה נדחת משלא הוכחה בפנינו. כן נדחת תביעתה לתשלום יתרת חובם בשל ביטול פוליסות לפני התקופה המוסכמת, שכן לא הוכח בפנינו כי הפוליסות הללו אכן בוטלו כאשר נטל זה מוטל על התובעת, ואין זה מספיק להוכיח כי באופן עקרוני סוכם עם הנתבעים כי בנסיבות מסוימות של ביטול פוליסות לפני תום תקופה של שנה תהיה התובעת זכאית לקבלת החזרים.

על מנת להוכיח את תביעתה זו צירפה התובעת לתצהירו של חוזז את נספחים לא', לב', ולג', שהינם כרטיסי התחשבות פנימיים ממחשבי התובעת.

74. גם תביעתה של התובעת לפיצוי בגין נזק כלכלי שגרמו לה הנתבעים נדחתה, משלא קיבלנו את חוות דעת המומחה מטעמה כאמור לעיל, ומשלא ברור כיצד כימתה התובעת תביעתה זו.

התביעה הנגדית

75. 75. לטענת הנתבעים הם זכאים לדמי הודעה מוקדמת ולפיצוי פטורין (רלבנטי לנתבע 1) כיוון שהתפטרום נעשתה על רקע של הרעות תנאים מוחשיות, פגיעות חוזרות ונשנות בתנאי העסקתם, "שיטות העבודה" בהן נדרשו לעבוד ויחס אישי גרוע.

76. 76. לטענת הסוכנות הנתבעים התפטרו מעבודתם אצלה ללא מתן הודעה מוקדמת. הנתבעים לא התריעו בפני הסוכנות על הרעת תנאיהם ולא ביקשו לשנות את המצב, כנדרש בהתפטרות בדין מפוטר. טענות הנתבעים באשר להרעות תנאים שהביאו אותם להתפטר אינן נכונות, שכרם של הנתבעים לא ירד אלא רק עלה, והנתבעים לא הוכיחו את טענותיהם שהועלו באשר לשיטות העבודה של הסוכנות. משכך, יש לדחות את תביעתם לתמורת הודעה מוקדמת, כאשר עסקינן בהתפטרות ולא בפטורים ומחמת תקופת העסקתם שארכה 9 חודשים בלבד (לגבי נתבעים 2 ו 3).

77. 77. לאחר שקראנו את טיעוני הצדדים, שמענו את עדויות הצדדים וקראנו את סיכומי טענותיהם, שוכנענו כי יש לדחות את תביעתם הנגדית של הנתבעים. הנתבעים הודו בעדותם כי לא נתנו התרעה בפני הסוכנות על ההרעה הנטענת שחלה בתנאי העסקתם, וכן כי לא נתנו לסוכנות אפשרות לשנות את ההרעה, כנדרש על פי החרג הקבוע בסעיף 11 לחוק פיצוי פטורים (ר' בעניין זה עדותו של נתבע 1 בעמ' 107 לפרוטוקול הדיון, שורות 6-11, עדותו של נתבע 4 בעמ' 127 לפרוטוקול הדיון, שורות 1-5). בנוסף, לא הוכיחו הנתבעים את קיומה של ההרעה מוחשית אשר בעטיה התפטרו, לא את הפחתת העמלות הנטענת ולא את הארכת תקופת ביטולי הפוליסות משנה לשנתיים (ר' סעיפים 20, 21 לתצהיר נתבע 2). בנוסף, שיטות העבודה באשר למכירת פוליסות ביטוח שלא על פי דין או "שדרוג" פוליסות ישנות בחדשות ללא הרשאת המבוטח לא רק שלא הוכחו אלא שלא נטען לגביהם כי הם התרחשו לאחר תקופה מסוימת של העסקה, אלא נטען כי אלו היו שיטות העבודה מלכתחילה ואף בשל כך לא ניתן לראות בשיטות עבודה אלו כהרעת תנאים מוחשית שחלה בסביבת עבודתם. בנוסף, לא הוכיחו הנתבעים קיומו של קשר סיבתי בין אותה הרעה לבין ההתפטרות ולא הוכיחו כי קיומה של אותה הרעה היווה את הסיבה בגינה התפטרו. משכך, כאמור, נדחתה תביעתם הנגדית של הנתבעים.

78. 78. מעבר לכך שהנתבעים לא הוכיחו כי התפטרותם דינה כפטורים, הרי שתביעתם אינה תביעה לפיצוי פטורים (מלבד תביעתו הנוספת של נתבע 1) לפי סעיף 11 לחוק, אלא תביעה למתן הודעה מוקדמת על אף התפטרותם, ובעניין זה ממילא הכלל הוא כי התפטרות מחמת הרעת תנאי עבודה אינה מזכה את העובד ב"תמורת הודעה מוקדמת" אלא שכלל העובד הוא שנדרש ליתן התרעה למעסיקו עובר להתפטרותו (ר' דב"ע נה/ 223-3 עמותת אופק נ' יאיר בן ארי, פס"ד מיום 6.5.95, דב"ע נא/ 74-3 יצחק מנדלברג נ' אמנון אלוני, פד"ע כג 197).

סוף דבר

לעיתים מסתיימת תקופת העסקה פוריה בצרימה מסוימת.

כך קרה בענייננו.

סוכנים שהוכשרו בתובעת והחלו בה את דרכם המקצועית בחרו לעבור לדרך עצמאית ותוך כך נוצר מתח בין האינטרסים החדשים שלהם לבין האינטרס של מי שהייתה מעסיקתם. כפי שפורט בפסק הדין, שומה היה על העובדים לאזן אינטרסים לגיטימיים אלו למול אינטרסים לגיטימיים של הסוכנות, ובשל הפגיעה בחלק מהאינטרסים נפסק לסוכנות פיצוי כאמור לעיל.

תביעתה של התובעת מתקבלת בחלקה הקטן, כמפורט לעיל בפסק הדין.

נתבע 1 ישלם לסוכנות של סך 35,000 ש"ח, נתבע 2 ישלם לסוכנות סך של 14,000 ש"ח ונתבע 3 ישלם לסוכנות סך של 24,000 ש"ח.

משכך, ובשים לב לגובה התביעה שהוגשה ולחלק שהתקבל מתוכה, לא מצאנו לנכון לפסוק הוצאות לטובת התובעת.

התביעה הנגדית נדחתה אף היא.

ערעור בזכות תוך 30 יום לביה"ד הארצי ב-ם.

ניתן היום י"ג בתמוז, תשס"ח (16 ביולי 2008) בהעדר הצדדים.

אהובה עציון, שופטת

נצ. - אברהם הירש

אב"ד

נחתם ביום _____